29.9.2025

Lausuntopyyntö HE 103/2025 vp

Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan asiantuntijalausunto sivistysvaliokunnalle koskien hallituksen esitystä eduskunnalle perusopetuslain muuttamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

HEL 2025-014692 T 03 00 00

Valmistavan opetuksen lisäopetukseen liittyvä lakimuutos

Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala näkee hallituksen esityksessä valmistavan opetuksen lisäopetukseen liittyvästä lakimuutoksesta monia vahvuuksia, jotka edistävät yhdenvertaisuutta koulutuksessa. Vahvuuksia ovat valmistavan opetuksen lisäopetuksen kohdistuminen jatko-opintojen kannalta heikoimmassa asemassa oleviin lapsiin ja nuoriin. Lisäksi Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala näkee esityksen vahvuudeksi selkeän sanoituksen siitä, kenelle lisäopetus on tarkoitettu. Hyvää esityksessä on myös kielellisen tuen tarpeiden huomioimisen perusopetuksen loppuvaiheessa maahan muuttaneille. Heikko kielitaito vaikeuttaa merkittävästi eri oppiaineiden käsitteiden ja sisältöjen oppimista.

Toisaalta Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala näkee myös lakiesitykseen liittyviä riskejä. Valmistavan opetuksen lisäopetuksen tarpeen arvioinnin tueksi tarvitaan kansallisia kriteereitä ja arviointivälineitä. Näin voidaan varmistaa, että valmistavan opetuksen toiseen vuoteen ohjautuu oikeat oppilaat.

Postiosoite
PL 58300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kasvatusjakoulutus@hel.fi

Käyntiosoite
Työpajankatu 8
Helsinki
www.hel.fi/kasvatusjakoulutus

Puhelin
+358 9 310 8600

Y-tunnus
0201256-6

Valmistavan opetuksen oppilasmäärät ja lähtömaat vaihtelevat vuosittain muun muassa maailmantilanteen vuoksi. Esimerkiksi vuonna 2022 Ukrainassa käydyn sodan seurauksena valmistavan opetuksen oppilaiden määrä kasvoi Helsingissä noin 400 oppilaalla edellisestä vuodesta eli oppilasmäärä kaksinkertaistui vuoden aikana. On turvattava riittävä rahoitus, sillä valmistavan opetuksen lisäopetuksen tarve on vaikeasti ennustettavissa. Tutkimuksen mukaan kielellisen tuen järjestämisen edellytyksenä on tukimuotojen jatkuvuus, joka turvataan pysyvällä ja riittävällä resursoinnilla. Lisäksi tarvitaan uudenlaisia, tutkimusperusteisia pedagogisia ratkaisuja, opetusjärjestelyjä ja kielitietoisen opetuksen vahvistamista. Näihin kaikkiin tulee panostaa, jotta lakimuutoksella saataisiin toivottua vaikuttavuutta opetuskielen taidon sekä jatko-opinnoissa ja yhteiskunnassa toimimisessa tarvittavien taitojen kehittymiseen.

Lain tulkinta on epäselvä. Lakitekstistä syntyy vaikutelma siitä, että myös perusopetukseen valmistava opetus rajataan vain ulkomailla syntyneille ulkomaalaistaustaisille oppilaille. Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala näkee näin tiukan rajauksen ongelmallisena. Valmistavassa opetuksessa on myös Suomessa syntyneitä lapsia, joiden suomen/ruotsin kielen taito on heikko siksi, että he eivät ole osallistuneet varhaiskasvatukseen tai kasvaneet kotimaankielisessä ympäristössä.

Muut toteuttamisvaihtoehdot

Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala pitää tärkeänä kehittää valmistavan lisäopetuksen lisäksi kielellisen tuen mallia kokonaisuutena vaihtoehtoisen ehdotuksen numero 1, Säädetään maahanmuuttajien kielellisestä tukemisesta, periaatteiden mukaisesti.

Viimeaikaisten tutkimusten perusteella tarvitaan kokonaisvaltaista ratkaisua valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyvien oppilaiden kielellisen tuen systemaattiseen kehittämiseen. Lisäksi tarvitaan valtakunnallista ohjausta ja selkeitä kriteereitä suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärästä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärään siirtymisestä. Kuten ehdotuksessa todetaan, on tarkoituksenmukaista sitoa oppijan kielitaidon kehittämiseen tähtäävät toimet kielitaidon kartoittamiseen ja seurantaan sekä suunnitelmaan kieli-

taidon kehittämisestä erityisesti kielitaidon kehittymisen ensimmäisinä vuosina. Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan näkemyksen mukaan suomen/ruotsin kieli toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärästä koulun opetuskielen mukaiseen suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärään siirtymisen tulisi tapahtua heti, kun oppilaan taitotaso todetaan riittäväksi.

Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan näkökulmasta tätä toteuttamisvaihtoehtoa tulisi vielä kehittää muun muassa niin, että myös joustavat opetusjärjestelyt, kielitietoinen toiminta ja opetuskielen tukiopetus huomioidaan tärkeänä osana kielitaidon kehittymistä tukevia toimia.

Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan näkökulmasta ehdotuksessa arvioitu, henkilöstön koulutukseen varattu 2,2 miljoonan euron rahoitus on alimitoitettu. Uudistus vaatisi pitkäjänteistä ja monipuolista henkilöstön osaamisen kehittämistä.

Ehdotuksen käsitteitä tulisi vielä tarkastella. Maahanmuuttajan käsitteen sijaan tulisi käyttää esimerkiksi vieraskieliset termiä, joka on myös tilastoinnissa käytetty. Tämä termi huomioi myös muualla kuin Suomessa tai kotimaankielisessä ympäristössä kasvaneet, mutta Suomessa syntyneet lapset ja nuoret.

Aamu- ja iltapäivätoimintaan liittyvä lakimuutos

Helsingin kaupungin kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ei kannata esityksessä perusopetuslain 48 f pykälään ehdotettua aamu- ja iltapäivätoiminnan enimmäismaksujen määrän korotusta. Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan näkemyksen mukaan maksujen korotukset asettavat pienituloisten perheiden lapset eriarvoiseen asemaan ja heikentää lasten mahdollisuuksia osallistua toimintaan.

Helsingin kaupungin perusopetuksen iltapäivätoimintaan osallistui 10 800 lasta lukuvuonna 2024–2025. Kaupungin tavoitteena on kasvattaa iltapäivätoiminnan osallistumisprosenttia 85 prosenttiin nykyisestä 81,5 prosentista. Erityisesti tarve osallistumisprosentin kasvattamiseen

korostuu alueilla, joissa on maahan muuttaneita lapsia. Iltapäivätoimin-ta vahvistaa kiinnittymistä yhteisöön, naapurustoon ja kavereihin.

Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti kasvatuksen ja koulutuk-sen toimiala kannattaa perusopetuslain 48 g pykälään ehdotettua mak-sujen sitomista indeksiin. Helsingin kaupungin näkemyksen mukaan maksujen sitominen indeksiin on perusteltua. Indeksisäännön avulla varmistetaan, että maksut tarkistetaan säännöllisesti, mikä auttaa kat-tamaan toiminnan kustannukset. Koska indeksikorotukset vaikuttavat myös toiminnan järjestämiseen liittyviin kuluihin, on tärkeää, että mak-sut pysyvät ajan tasalla taloudellisten muutosten myötä.

Lisätiedot

Leeni Siikaniemi, pedagoginen asiantuntija
puhelin: 310 86212, leeni.siikaniemi@hel.fi

Kiia Hakkala, pedagoginen asiantuntija
puhelin: 310 50219, kiia.hakkala@hel.fi

Liitteet

1 Lausuntopyyntö 23.9.2025
2 Lausuntopyyntö 23.9.2025, liite, hallituksen esitys

29.9.2025

Satu Järvenkallas
kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.